

Lähes joka toinen nainen välttelee asuinalueensa keskustaa rikollisuuden pelon vuoksi

Suomi on totuttu näkemään maana, jossa rikollisuuden pelko on kansainvälisesti verrattuna vähäistä eikä juuri muuttunut ajan kuluessa (1, 2). Rikollisuuden pelolla on kuitenkin merkittäviä yksilöihin iskeviä negatiivisia vaikutuksia, jotka heijastuvat myös aluetasolle (3).

Yksi tapa tarkastella rikollisuuden pelkoa on mitata sitä koetun turvattomuuden kautta. Pelko voi kuitenkin ilmentyä myös tiettyjen alueiden välttelynä, jolla pyritään pienentämään rikoksen uhriksi joutumisen riskiä. Koetun turvattomuuden yhteyttä oman asuinalueen keskustan välttelyyn on tutkittu Suomessa vähän. Asuinalueiden keskustat ovat keskeisiä yhteisöjen kohtaamispaikkoja. Varsinkin kaupungistuneet keskusta-alueet ovat myös alttiita rikollisuudelle ja sen negatiivisille vaikutuksille (4). Harvemmin asuttuja alueita on kuitenkin tutkittu Suomessa verrattain vähän.

Tarkastelen tutkimuksessani koettua turvattomuutta oman asuinalueen keskustassa sekä keskustan välttelyä Suomessa vuosina 2001–2016.

Turvattomuuden kokemus saa välttelemään keskustoja – naisten ja miesten välillä selkeä ero

Keskimäärin 27 % suomalaisista kokee turvattomuutta oman asuinalueensa keskustassa ja 31 % välttelee oman alueensa keskustaa pienentääkseen rikoksen uhriksi joutumisen riskiä. Lisäksi noin 17 % suomalaisista sekä kokee turvattomuutta että välttelee keskusta-alueita. Ne, jotka kokevat oman asuinalueensa keskustan turvattomaksi, myös todennäköisimmin välttelevät keskusta-alueita rikoksen uhriksi joutumisen riskin pienentämiseksi.

Ajallisesti tarkasteltuna koetun turvattomuuden sekä oman asuinalueen keskustan välttelyn välisessä yhteydessä ei kuitenkaan tapahdu merkittäviä muutoksia. Vuosina 2001–2016 ei voida havaita selkeää nousevaa tai laskevaa trendiä.

Sukupuoli on merkittävin tarkasteltuja ilmiöitä sekä niiden välistä yhteyttä selittävä tekijä. Keskimäärin 37 % naisista ja 16 % miehistä kokee turvattomuutta oman alueensa keskustassa. 45 % naisista välttelee oman asuinalueensa keskustaa, kun taas

- Suomessa naiset kokevat turvattomuutta oman asuinalueensa keskustassa miehiä enemmän.
- Naiset myös välttelevät oman asuinalueensa keskustaa vähentääkseen rikoksen uhriksi joutumisen riskiä enemmän kuin miehet.
- Nämä naisten ja miesten väliset erot näkyvät sekä kaupungeissa että haja-asutusalueilla.

miehistä näin toimii 15 %. Naisista, jotka kokevat turvattomuutta, noin joka neljäs myös turvautuu keskusta-alueiden välttelyyn. Miesten kohdalla osuus on keskimäärin 7 %. Nämä tulokset tukevat käsitystä sukupuolen merkittävästä roolista rikollisuuden pelkoa selittävänä tekijänä (5, 6).

Erot naisten ja miesten välillä näkyvät myös harvaan asutuilla alueilla

Koettu turvattomuus oman alueen keskustassa on yhteydessä keskustan välttelyyn riippumatta naapuruston tai asuinkunnan kaupungistumisasteesta. Kansallisella tasolla ilmenevät erot sukupuolten välillä näkyvät myös aluetasolla. Naiset kokevat asuinalueensa turvattomaksi ja välttelevät keskustaa todennäköisemmin kuin miehet riippumatta asuinkunnan tai naapuruston kaupungistumisasteesta.

Huomattavaa on, että miesten kohdalla tarkastellun yhteyden vahvuus vaihtelee merkittävästi eri mittausvuosien välillä. Naisten kohdalla yhteyden vahvuus pysyy vakaampana. On kuitenkin selvää, että rikollisuuden pelolla on negatiivisia vaikutuksia myös harvemmin asutuilla alueilla.

Päätäjille: hyvä aluesuunnittelu voi vähentää turvattomuuden kokemusta

Suomessa etenkin naiset pelkäävät melko paljon rikollisuutta oman asuinalueensa keskustassa. Pelko rikoksen uhriksi joutumisesta voi johtaa turvattomuuden kokemukseen ja keskustaluueiden välttelyyn. Naiset arvioivat rikoksen uhriksi joutumisen riskinsä keskusta-alueilla korkeammaksi kuin miehet.

Tulokset naisten ja miesten välisistä eroista eivät sinällään ole poikkeuksellisia tai yllättäviä. Ne kuitenkin korostavat, että rikollisuuden pelon vähentämiseen tähtäävien toimien kohdentamisessa tulee ottaa huomioon miesten ja naisten erilaiset tavat arvioida riskiä joutua rikoksen uhriksi. Tämän tulee näkyä esimerkiksi keskustojen aluesuunnittelussa, jonka avulla voidaan vähentää turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä ja näin pienentää uhriksi joutumisen pelkoa.

Vaikka ero naisten ja miesten rikollisuuden pelon tasossa näkyy sekä kaupungistuneiden että harvaan asuttujen alueiden keskustoissa, koettuun rikoksen uhriksi joutumisen riskiin vaikuttavat mekanismit ovat niissä erilaisia. Tämä tulee huomioida myös rikollisuuden pelon vähentämiseen pyrkivissä toimissa. Kaupungistuneilla alueilla koettuun uhriksi joutumisen riskiin vaikuttavat varsinkin konkreettiset rikollisuuteen ja sen uhkaan liittyvät tekijät, kuten aikaisemmat rikoksen uhriksi joutumisen kokemukset sekä pienet tulot. Tällöin rikollisuuden pelkoa voidaan ehkäistä vähentämällä rikollisuutta sekä kohentamalla asukkaiden elinoloja. Harvaan asutuilla alueilla koettuun rikoksen uhriksi joutumisen riskiin vaikuttavat kuitenkin enemmän mielikuvat rikollisuuden määrästä ja uhasta. Tällöin korostuvat muun muassa viranomaisten tiedottaminen sekä median uutisointi koetuista uhkista.

Erilaisista mekanismeista huolimatta rikollisuuden pelolla on merkittäviä yksilöön kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia asuin-alueesta riippumatta. Rikollisuuden pelon vähentäminen on siksi tärkeää huomioida myös alueilla, jotka vaikuttavat verrattain turvallisilta.

Näin tutkimus tehtiin

Tulokset perustuvat Poliisibarometri-kyselyaineistoon vuosilta 2001–2016. Aineistossa oli 8 059 henkilöä, ja se kattoi 15–79-vuotiaat suomalaiset. Turvattomuuden tunnetta mitattiin oman asuinalueen keskustassa koetun turvattomuuden kautta. Välttelykäyttäytymistä mitattiin oman rikoksen uhriksi joutumisen riskin vähentämiseksi tehdyn asuinalueen keskustan välttelyn kautta.

Analyseissä otettiin taustatekijöinä huomioon vastaajien sukupuoli, ikä, koulutus, kotitalouden tulot, työllisyystilanne, aikaisemmat rikoksen uhriksi joutumisen kokemukset, koettu rikollisuuden määrä omalla asuinalueella, asuinalueen kaupungistumisaste sekä kunnan kaupungistumisaste.

Lisätietoja:

Pietari Kujala, Turun yliopisto (piauku@utu.fi)

Kujala, Pietari. (2021). [Gendered feelings of unsafety and avoidance of local central areas in Finland 2001–2016](#). *Nordic Journal of Criminology*, 1–21.

Lähteet:

1. Kujala, P., Kallio, J., & Niemelä, M. (2019). [Income inequality, poverty, and fear of crime in Europe](#). *Cross-Cultural Research*, 53(2), 163–185.
2. Sirén, R., Aaltonen, M., & Kääriäinen, J. (2010). Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009: Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: National Research Institute of Legal Policy [Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos].
3. Kempainen, T., Lönnqvist, H., & Tuominen, M. (2014). [Turvattomuus ei jakaudu tasan: Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläisten kokemaa turvattomuutta?](#) [Unsafety is not evenly distributed: Which residential area characteristics explain experiences of unsafety in Helsinki?]. *Yhteiskuntapolitiikka*, 79(2014), 5–20.
4. Ceccato, V. (2012). The Urban Fabric of Crime and Fear. In V. Ceccato (Ed.), *The Urban Fabric of Crime and Fear* (pp. 3–33). Springer.
5. Rader, N. E., Cossman, J. S., & Allison, M. (2009). [Considering the gendered nature of constrained behavior practises among male and female college students](#). *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 25(3), 282–299.
6. Vieno, A., Roccato, M., & Russo, R. (2013). [Is fear of crime mainly social and economic insecurity in disguise? A multilevel multinational analysis](#). *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 23 (6), 519–535.